تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۸ تیر ۱۴۰۵ شماره ۶۶

متهمان اصلی تورم در اقتصاد ایران

(صفحه ۲)

چرخه بازگشت ارز صادراتی باید مدیریت شود

(صفحه ۳)

معاون وزیر کشاورزی:

خرید محصولات کشاورزی از آمریکا اتفاق جدیدی نیست

در روزهای اخیر، همزمان با انتشار برخی اخبار درباره احتمال استفاده از منابع ارزی آزادشده برای واردات کالاهای اساسی، ابهاماتی نیز درباره مبادی تأمین این کالاها و همکاری با شرکت‌های بین‌المللی مطرح شده است. در همین حال، برخی جریان‌ها تلاش کرده‌اند این موضوع را به عنوان تغییری در سیاست تجاری کشور یا آغاز همکاری جدید با شرکت‌های آمریکایی معرفی کنند؛ ادعایی که با سوابق چند دهه‌ای تجارت کالاهای اساسی ایران همخوانی ندارد.

اکبر فتحی، تأکید می‌کند که سیاست واردات کالاهای اساسی هیچ تغییری نکرده و معیار اصلی دولت همچنان تأمین کالا با بهترین کیفیت، مناسب‌ترین قیمت و بالاترین استانداردهای سلامت است؛ فارغ از اینکه کالا از چه کشور یا شرکتی تأمین شود.

معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی، با تأکید بر اینکه سیاست تجاری کشور در حوزه واردات کالاهای اساسی تغییری نکرده است، گفت: سیاست تجاری ما همان سیاست گذشته است و همچنان تأمین امنیت غذایی در اولویت قرار دارد. امنیت غذایی مؤلفه‌های مختلفی دارد که مهم‌ترین آن‌ها سلامت، کیفیت و قیمت مناسب کالاست؛ بنابراین در واردات کالاهای اساسی این سه شاخص برای ما اهمیت ویژه‌ای دارد. در گذشته نیز همین رویکرد دنبال می‌شد و اکنون نیز با وجود آزادسازی بخشی از منابع ارزی کشور، تغییری در این سیاست ایجاد نشده است.

- **برنامه واردات بر اساس نیاز داخلی و منابع ارزی موجود تنظیم می‌شود و اینکه از چه کشوری چه میزان کالا خریداری شود، به شرایط بازار بستگی دارد**
- **منابع ارزی آزاد شده جزو دارایی‌های بانک مرکزی است و در مرحله نخست قرار است ۶ میلیارد دلار از آن برای واردات کالاهای اساسی اختصاص یابد**

یادداشت روز

بهره‌برداری سیاسی از یک اختلال فنی

مهدی جلیلی
مدیرعامل موسسه مطبوعاتی بازارپول وارز

انتشار مطالب کذب و اتهام‌زنی‌های بی‌اساس در فضای مجازی درباره اختلالات اخیر سامانه‌های بانکی، بار دیگر نشان داد که برخی فعالان رسانه‌ای، به جای تحلیل واقع‌بینانه چالش‌های زیرساختی، ترجیح می‌دهند با تقطیع واقعیت و ایجاد پیوندهای ساختگی، افکار عمومی را به انحراف بکشانند.

طرح این ادعا که بانک مرکزی، بانک‌ها را به انتخاب شرکت «توسن» ملزم یا توصیه کرده است، نه تنها کذب محض است، بلکه توهینی به استقلال مدیریتی بانک‌های کشور محسوب می‌شود. واقعیت این است که در پی اختلالات فنیِ اخیر و به منظور صیانت از حقوق مشتریان، مراجع بالادستی به بانک‌ها اجازه دادند برای بازگرداندن خدمات به وضعیت پایدار، از ظرفیت تمام شرکت‌های مجاز و توانمند در حوزه فناوری اطلاعات استفاده کنند. در این فرایند، انتخاب پیمانکار فنی صرفاً بر اساس معیارهای تخصصی و داخلی هر بانک انجام می‌شود و بانک مرکزی هیچ نقشی در این انتخاب ندارد.

اینکه نویسنده یک مطلب در شبکه ایکس، با رویکردی غیرحرفه‌ای، سابقه یک شرکت یا روابط کاری مدیران آن را به تصمیمات فنی فعلی پیوند می‌زند، بیش از آنکه دغدغه‌ای برای امنیت نظام بانکی باشد، تلاشی مذبوحانه برای تخریب اعتماد عمومی و تسویه‌حساب‌های سیاسی است.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

مرکز آمار نرخ بیکاری سال ۱۴۰۴ را ۷.۵ درصد اعلام کرد

تعدادی از شعب بانک‌ها در تعطیلات ۱۳ تا ۱۵ تیرماه فعال خواهد بود

ارزش سهام عدالت به ۲۲۰۰ هزار میلیارد تومان رسید

بانک مرکزی نرخ تورم سالانه خرداد را معادل ۵۷.۵ درصد اعلام کرد

عضو هیات علمی دانشگاه یزد در گفت‌وگو با تازه‌های اقتصاد مطرح کرد

متهمان اصلی تورم در اقتصاد ایران

حبیب انصاری سامانی؛ عضو هیات علمی دانشگاه یزد، با تشریح ریشه‌های تورم در اقتصاد ایران و بررسی آثار حذف ارز ترجیحی، تاکید کرد که نسبت دادن شرایط فعلی اقتصاد کشور صرفا به حذف ارز ترجیحی، نادیده گرفتن مجموعه‌ای از عوامل ساختاری، پولی و حتی آثار ناشی از جنگ و محدودیت‌های لجستیکی است.

وی با بیان اینکه در نظریه‌های کلاسیک اقتصادی، معمولاً تورم را در سه دسته اصلی شامل تورم ناشی از فشار عرضه، تورم ناشی از فشار تقاضا و اینرسی تورمی تقسیم‌بندی می‌کنیم، اظهار کرد: در نظریه پولی نیز منشأ اصلی تورم، خلق پول شناخته می‌شود. طبیعتاً حذف ارز ترجیحی هم می‌تواند از مسیر افزایش هزینه‌ها بر تورم اثر بگذارد، اما مسئله اینجاست که هیچ سیاست اقتصادی‌ای بدون هزینه نیست و سیاست‌گذار باید میان منافع و هزینه‌های هر تصمیم، موازنه برقرار کند.

> در اقتصاد ایران، آنچه بیش از هر عامل دیگری به‌عنوان ریشه اصلی تورم شناخته می‌شود، بحث خلق پول و رشد نقدینگی است

وی افزود: در اقتصاد ایران، آنچه بیش از هر عامل دیگری به‌عنوان ریشه اصلی تورم شناخته می‌شود، بحث خلق پول و رشد نقدینگی است؛ موضوعی که به نوعی به یک بیماری مزمن اقتصادی در کشور تبدیل شده است. بخش قابل توجهی از تورم موجود، حاصل تامین کسری بودجه از طریق خلق پول است و طبیعتاً در شرایط جنگی نیز این مسئله تشدید می‌شود؛ چراکه جنگ خود منجر به افزایش کسری بودجه و فشار بیشتر بر منابع مالی دولت خواهد شد.

این استاد دانشگاه ادامه داد: البته آثار جنگ بر تورم فقط به کسری بودجه محدود نمی‌شود. جنگ از مسیرهای مختلفی می‌تواند تورم‌زا باشد؛ از محدود شدن زنجیره تامین و لجستیک کشور گرفته تا محاصره دریایی، اختلال در واردات کالا و آسیب به برخی زیرساخت‌ها و ذخایر کالا و خدمات. علاوه بر این، انتظارات تورمی ناشی از فضای جنگ نیز بسیار مهم است.

زیان ۴ میلیارد دلاری کسب و کارهای اینترنتی در دوره مسدودسازی

محدودیت‌های اینترنت و اختلالات ناشی از جنگ، فعالیت بیش از ۳۰۶ هزار کسب‌وکار اینترنتی را با افت شدید تقاضا و توقف مواجه کرد و طی چند ماه حدود ۴ میلیارد دلار به تجارت الکترونیک کشور خسارت وارد شد.

از ابتدای فصل زمستان در سال گذشته ۳۰۶ هزار و ۸۰ واحد تجاری الکترونیک دارای اینماد فعال، با افت ۷۴ درصدی تقاضا مواجه شدند و در ماه پایانی سال و با آغاز جنگ به طور کامل از فعالیت باز ایستادند.

ضربه نخست در ابتدای زمستان و با محدود شدن دسترسی اینترنت وارد شد و در ادامه با حمله اسرائیل و آمریکا به ایران، زیان‌های غیر قابل جبران آن هم در روزهای پرفروش آخر سال به کسب و کارها وارد شد. به دلیل عدم دسترسی‌ها روزانه ۳۱ میلیون دلار به این کسب‌وکارهای اینترنتی خسارت مالی وارد شد.

به این ترتیب از روزهای آخر دی ماه ۱۴۰۴ تا پایان اردیبهشت ماه ۱۴۰۵، محدودیت‌های اینترنت حدود چهار میلیارد دلار به شبکه تجارت الکترونیک کشور زیان وارد کرد.

برخی از کسب‌وکارهایی که از فضای مجازی و اینترنت به عنوان دستیار کمکی فروش خود بهره می‌بردند و فروش فیزیکی نیز کماکان داشتند؛ بخشی از تقاضای خود را از دست دادند اما آن دسته از صاحبان کسب‌وکار که تنها بر اینترنت متکی بودند، به طور کامل متوقف شدند.

بر اساس آمارهای اعلامی از تعداد واحدهای تجارت الکترونیک دارای اینماد، تا سال ۱۴۰۳، ۳۰۶ هزار و ۸۰ واحد تجاری ثبت شده بود. این واحدها از ۱۵ سال گذشته تاکنون متولد شده و رشد کرده بودند. به طوری که در سال ۱۳۸۹ تعداد واحدهای تجاری الکترونیک دارای اینماد فقط ۴ واحد اعلام شده است. ظرف چهار سال رشد این واحدها چنان شتاب می گیرد که تعداد آنها به یک هزار و ۱۸۳ واحد می‌رسد. ۱۰۰ هزارتایی شدن این واحدها نیز از اواخر ۱۳۹۹ و اوایل ۱۴۰۰ اتفاق افتاد و فقط ظرف سه سال بعد از آن تعداد کسب و کارهای تجاری الکترونیک ۲.۵ برابر شد.

پشت صحنه دیده نشده حمله سایبری به نظام بانکی رصد شد

جنگ خاموش علیه شبکه بانکی؛ شلیک به اعتماد مردم

در روزهایی که نگاه‌ها به تحولات میدانی و تنش‌های منطقه‌ای دوخته شده بود، نبردی کم‌سروصدا، اما حساس در لایه‌های پنهان زیرساخت‌های کشور جریان داشت؛ نبردی که این‌بار نه با موشک و آژیر، بلکه با حملات سایبری به شبکه بانکی دنبال شد.

اختلال در خدمات چند بانک، اگرچه برای بخشی از مشتریان دردسرساز شد، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد هدف اصلی این حملات، نه سرقت دارایی‌های مردم، بلکه ایجاد اختلال در زندگی روزمره، تضعیف اعتماد عمومی و تشدید جنگ روانی علیه اقتصاد کشور بوده است. آنچه در پشت صحنه رخ داد، روایت تلاش شبانه‌روزی متخصصان فناوری و امنیت برای حفاظت از حساب‌ها و داده‌های مالی مردم در برابر حملات پیچیده سایبری است؛ تلاشی که در کنار همراهی و صبوری مردم، مانع تحقق مهم‌ترین هدف مهاجمان یعنی فروپاشی اعتماد عمومی شد. این گزارش ابعاد کمتر دیده‌شده این جنگ خاموش و درس‌های آن برای آینده نظام بانکی را بررسی می‌کند.

خط قرمز بانک مرکزی در بازسازی‌های پس از جنگ

حصول توافقات سیاسی طی روزهای اخیر امید به بهبود شرایط اقتصادی را ایجاد کرده اما جدا از سناریوهای مختلفی که میتوان برای سرنوشت جنگ چهل روزه متصور شد، اینک چه در شرایط آتش‌بس چه در دوران حصول توافق، بازسازی و ترمیم خسارت‌های جنگی به یک اولویت تبدیل شده است. در این میان از سویی شرایط اقتصادی کشور و کسری بودجه دولت بحث تامین هزینه‌های عمرانی را با چالش مواجه می‌کند و از سوی دیگر چگونگی بازسازی بدون ایجاد تورم معمایی جدید پیش روی اقتصاد قرار داده است.

طبق آنچه اردیبهشت ماه سال جاری از سوی سخنگوی دولت اعلام شده جنگ رمضان در مجموع به طور مستقیم و غیر مستقیم ۲۷۰ میلیارد دلار خسارت به کشور وارد کرده است. برای روشن‌تر شدن حجم این خسارت یادآوری می‌کنیم صادرات نفتی ایران که در سال ۱۴۰۳ بالاترین نرخ را در ۱۰ سال گذشته به ثبت رسانده، عددی حدود ۶۷ میلیارد دلار بوده و حال قیاس این رقم با خسارت‌های برجا مانده از جنگ گویای آن است که جبران ویرانی‌های این ۴۰ روز هزینه‌ای بالغ بر درآمد صادرات چهار ساله نفت دارد.

حال اگرچه به یمن توافقات صورت گرفته، شاهد آزادسازی بخشی از دارایی‌های ارزی کشور هستیم اما همچنان رکود تورمی و درکنار آن ناترازی بودجه اقتصاد را تحت فشار قرار داده و از سوی دیگر بحث بازسازی پایدار نیازمند چارچوبی از ثبات اقتصاد کلان است؛ به این معنا که سیاستگذار باید همزمان با اجرای پروژه‌های بازسازی، بر کنترل تورم، مدیریت کسری بودجه و تثبیت انتظارات اقتصادی نیز تمرکز کند.

تمرکز بر تولید؛ نسخه عبور از بحران‌های اقتصادی

چرخه بازگشت ارز صادراتی باید مدیریت شود

احمد بیگدلی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با خبرنگار تازه‌های اقتصاد با اشاره به موفقیت مذاکرات میان ایران و آمریکا و منافع حاصل از آن اظهار کرد: اگر مذاکرات در مسیر نتیجه‌بخش قرار گیرد و منافع ملی کشور تأمین شود، بدون تردید یکی از مهم‌ترین اولویت‌ها باید بازسازی اقتصادی و جبران آسیب‌های انباشته‌شده در سال‌های گذشته باشد.

او تأکید کرد که هرگونه توافق یا گشایش اقتصادی زمانی ارزشمند است که آثار آن به‌طور مستقیم در زندگی روزمره مردم دیده شود و بتواند فشار معیشتی را کاهش دهد.

وی افزود: نباید تصور کنیم صرفاً با گشایش‌های سیاسی مشکلات اقتصادی حل می‌شود، بلکه این فرصت‌ها تنها زمانی اثرگذار خواهند بود که به‌درستی در مسیر اصلاح ساختارهای اقتصادی، بهبود تولید و تقویت رفاه عمومی استفاده شوند.

> هرگونه توافق یا گشایش اقتصادی زمانی ارزشمند است که آثار آن به‌طور مستقیم در زندگی روزمره مردم دیده شود و بتواند فشار معیشتی را کاهش دهد

این نماینده مجلس ادامه داد: در کنار موضوع بازسازی اقتصادی، دو محور اساسی دیگر نیز باید به‌صورت هم‌زمان دنبال شود؛ نخست تقویت بنیه دفاعی کشور برای حفظ امنیت و بازدارندگی در برابر تهدیدات خارجی، و دوم تمرکز جدی بر معیشت مردم و کنترل تورم.به گفته وی، این سه محور به‌صورت زنجیره‌ای به هم مرتبط هستند و ضعف در هر بخش می‌تواند کل ساختار را تحت تأثیر قرار دهد.

بیگدلی با بیان اینکه اقتصاد کشور نیازمند اصلاحات عمیق و ساختاری است، گفت: یکی از مشکلات اساسی اقتصاد ایران، ضعف در حوزه تولید واقعی است و تا زمانی که تولید در کشور به شکل پایدار، رقابتی و مبتنی بر مزیت‌های اقتصادی تقویت نشود، هرگونه سیاست حمایتی در حوزه معیشت موقت خواهد بود و اثرات کوتاه‌مدت خواهد داشت.

عضو کمیسیون اجتماعی مجلس افزود: در بسیاری از دوره‌ها شاهد بوده‌ایم که به جای تمرکز بر تولید، منابع کشور صرف توزیع‌های غیرهدفمند شده و این مسئله در بلندمدت به تضعیف اقتصاد منجر شده است. اگر بخواهیم این چرخه معیوب اصلاح شود، باید تولید در اولویت نخست سیاست‌گذاری اقتصادی قرار گیرد.

بیگدلی با اشاره به ضرورت اجرای صحیح اصل ۴۴ قانون اساسی اظهار کرد: واگذاری امور غیرحاکمیتی به بخش خصوصی واقعی باید با جدیت بیشتری دنبال شود و دولت نباید در فعالیت‌هایی که بخش خصوصی توان انجام آن را دارد به‌طور مستقیم وارد شود، بلکه باید نقش خود را به سیاست‌گذاری، تنظیم‌گری و نظارت مؤثر محدود کند.

وی ادامه داد: در مقابل، دولت باید تمرکز اصلی خود را بر حوزه‌هایی قرار دهد که ماهیت حاکمیتی دارند؛ از جمله امنیت، آموزش، بهداشت و درمان، زیرساخت‌های حمل‌ونقل، انرژی و توسعه زیرساخت‌های عمومی کشور. ضعف در این حوزه‌ها در سال‌های گذشته موجب عقب‌ماندگی‌های جدی در برخی بخش‌ها شده است.

ضرر ۲ میلیون و ۷۸۰ هزار دلاری فوتبال ایران از گل لحظه آخری اتریش

وقتی سوت پایان آخرین دیدار مرحله گروهی جام جهانی ۲۰۲۶ به صدا درآمد، پرونده حضور ایران در بزرگ‌ترین رویداد فوتبالی جهان بسته شد؛ اما آنچه از دست رفت، تنها شانس صعود به مرحله حذفی نبود. در دنیای امروز فوتبال، هر برد، هر تساوی و حتی هر روز بیشتر ماندن در جام جهانی، ارزش اقتصادی مشخصی دارد. جام جهانی دیگر فقط میدان رقابت ۴۸ تیم نیست؛ بازاری است که میلیاردها دلار میان فدراسیون‌ها، باشگاه‌ها، بازیکنان، اسپانسرها و رسانه‌ها جابه‌جا می‌شود. در چنین بازاری، حذف زودهنگام ایران به معنای از دست رفتن بخشی از این گردش مالی نیز بود؛ درآمدی که نه فقط به فدراسیون فوتبال، بلکه به باشگاه‌های ایرانی نیز می‌توانست برسد.

اگر چند دهه قبل جام جهانی صرفاً مهم‌ترین رویداد فوتبالی جهان بود، امروز این مسابقات به یکی از بزرگ‌ترین صنایع سرگرمی دنیا تبدیل شده است. فیفا دیگر تنها برگزارکننده مسابقات نیست؛ بلکه مدیریت یکی از سودآورترین برندهای ورزشی جهان را بر عهده دارد؛ برندی که درآمد آن از محل فروش حق پخش تلویزیونی، قراردادهای اسپانسری، تبلیغات، فروش بلیت، مجوزهای تجاری و محصولات هواداری به میلیاردها دلار می‌رسد.

همین درآمدها باعث شده فیفا در هر دوره بخش قابل توجهی از منابع خود را دوباره میان اعضای خود توزیع کند؛ از فدراسیون‌های ملی گرفته تا باشگاه‌هایی که بازیکنان خود را در اختیار تیم‌های ملی قرار می‌دهند.

جام جهانی ۲۰۲۶ که برای نخستین بار با حضور ۴۸ تیم و میزبانی مشترک سه کشور آمریکا، کانادا و مکزیک برگزار می‌شود، از همین منظر نیز رکوردشکن است. شورای فیفا مجموع جوایز نقدی تیم‌های حاضر در این رقابت‌ها را به ۸۷۱ میلیون دلار افزایش داده؛ رقمی که نسبت به جام جهانی ۲۰۲۲ قطر رشد قابل توجهی نشان می‌دهد و این دوره را به پردرآمدترین جام جهانی تاریخ تبدیل کرده است.

این افزایش تنها ناشی از بزرگ‌تر شدن مسابقات نیست. افزایش تعداد تیم‌ها از ۳۲ به ۴۸، افزایش تعداد بازی‌ها از ۶۴ به ۱۰۴ مسابقه و رشد درآمدهای تجاری فیفا باعث شده منابع بیشتری برای توزیع میان تیم‌های حاضر در نظر گرفته شود. به بیان دیگر، جام جهانی ۲۰۲۶ نه فقط بزرگ‌ترین جام جهانی از نظر تعداد تیم‌ها، بلکه بزرگ‌ترین پروژه اقتصادی تاریخ فوتبال نیز محسوب می‌شود.

چرا اوراق خزانه‌داری آمریکا دیگر بدون ریسک نیست؟

افزایش کم‌سابقه بدهی آمریکا، رشد هزینه بهره و تردیدهای تازه درباره اعتبار مالی واشنگتن، نگاه سرمایه‌گذاران جهانی را از بازار سنتی اوراق خزانه به سمت بازارهای بدهی خارج از آمریکا تغییر داده است.برای دهه‌ها، اوراق خزانه‌داری ایالات متحده به‌عنوان «پناهگاه امن» نظام مالی جهان شناخته می‌شدند. بانک‌های مرکزی، صندوق‌های ثروت ملی و سرمایه‌گذاران نهادی در زمان بحران‌های اقتصادی به این بازار پناه می‌بردند. اما اکنون مجموعه‌ای از تحولات ساختاری در اقتصاد آمریکا باعث شده است برخی تحلیلگران درباره میزان اطمینان‌پذیری این دارایی‌ها هشدار دهند.

شبکه سی‌ان‌بی‌سی با اشاره به این شرایط، از افزایش بی‌سابقه بدهی دولت آمریکا، بالا ماندن نرخ‌های بهره، کاهش رتبه اعتباری از سوی مؤسسات رتبه‌بندی و همچنین تغییر چرخه‌های پولی در اقتصادهای بزرگ جهان، به عنوان عواملی نام می‌برد که نگاه سرمایه‌گذاران را به سمت تنوع‌بخشی جهانی در بازار اوراق قرضه سوق داده‌اند.

پایگاه داده فدرال رزرو سنت‌لوئیس (FRED) مهم‌ترین عامل نگرانی در مورد اوراق خزانه‌داری آمریکا را رشد سریع بدهی دولت فدرال می‌داند. بر اساس داده‌های رسمی وزارت خزانه‌داری آمریکا، مجموع بدهی عمومی این کشور در سال ۲۰۲۶ به حدود ۳۹.۰۶۵ تریلیون دلار رسیده است.

ویدیو

